

Valzibol
Valsebo
Vallsjöboda
VALLSJÖBOL

ETT HEMMAN OCH EN BY 1540 – 2010

En redogörelse i berättarform av

Alf Gunnarson

MMX

Reviderad, digital version 2021, del två

INNEHÅLL

FÖRORD

VALLSJÖBOL MED OMNEJD

GÅRDARNA I VALLSJÖBOL

VALLSJÖBOL 1: 2 A - CARL
LARSSON - 1/12 MANTAL

VALLSJÖBOL 1: 2 B - CARL
LARSSON OCH MALMBERGS

VALLSJÖBOL 1: 3 - ANDERS
LARSSON - 1/6 MANTAL

VALLSJÖBOL 1: 4 - GUSTAF
SVENSSON - 1/6 MANTAL

VALLSJÖBOL 1: 6 - ERIC
PERSSON - 1/6 MANTAL

VALLSJÖBOL 1: 7 - ANDREAS
GUSTAFSSON - 1/6 MANTAL

INTÄKTEN ENEBACKEN

VALLSJÖBOL 1: 8 - CARL
CARLSSON - 1/12 MANTAL

AVSTYCKNINGAR OCH INKRÄKTNINGAR MED MERA

FÖRORD

Finnerödja Släktforskarklubb, i samarbete med Allan Vörde, samlade fram till år 1992 in och bearbetade en stor mängd material om Vallsjöbols historia. Det rörde sig främst om gårdshandlingar och protokoll från förrättningar, som de två stora projekten under 1800-talet: Storskiftet (1813) och Laga skiftet (1845). Leif Vörde har senare kompletterat med bilder, husförhørsanteckningar och annat. Allt har så samlats i en välfylld A4- pärm och det är denna pärm som till mycket stor del utgör källa för denna sammanställning.

Eftersom jag växte upp i detta Vallsjöbol på nittonhundrafyrtio- och femtiotalet är det nog oundvikligt att mina egna kunskaper om bygdens utveckling i någon mån kommer till uttryck, vid sidan om den beskrivna huvudkällan. Runt millennie- skiftet 1900/2000 skrev jag följande berättelser som direkt och indirekt berör Vallsjöbol:

ETT VALLSJÖBOLSHEMMAN PÅ HIMMELBOLSÄNGEN 1750- 2000

MOSSEBO – ETT HEMMAN I NORRA VÄSTERGÖTLAND 1720- 2000

DET FANNS EN ROTE SOM HETTE VALLSJÖ(BOL) – ÅRET VAR 1948

Underlag för dessa berättelser var gårdspapper av alla de slag från fastigheterna, egna minnen, köpt material från Lantmäterikontoret samt Leif Vördes släktforskning.

Ett bidrag från Margareta och Hans- Owe Persson, mot slutet av denna berättelse, visar att Vallsjöbol med omnejd har en historia som går tillbaka till stenåldern och bronsåldern.

Foton som finns i berättelsen kommer främst från familjen Engvalls arkiv samt från Leif Vörde, Hans- Owe Persson och från mig.

Skövde 2010-01-20

/Alf Gunnarson

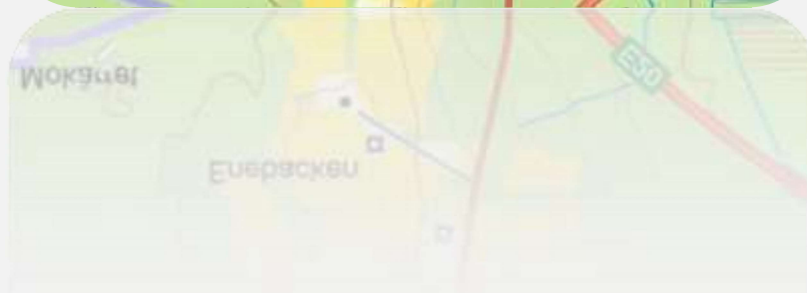
Tillägg 2021-10-06

Av tekniska skäl har jag bytt ut några bilder i denna version. Texten är oförändrad. För att de nya dokumenten ska bli hanterliga delas de cirka nittio sidorna i den tryckta utgåvan från 2010, i tre, ungefär lika omfattningsrika delar.

Detta är del två av tre.

/ Alf

VALLSJÖBOL MED OMNEJD

GÅRDARNA I VALLSJÖBOL

Här följer sammanställningar över fastigheterna i Vallsjöbol var för sig. Tillgången på faktaunderlag, bilder och annat material skiftar, men ambitionen är att ge en översiktlig bild av utvecklingen, från tiden för Laga skiftet och fram mot millennieskiftet 1900/ 2000.

I fortsättningen av denna redogörelse kallas gårdarna:

1: 2 A [Carl Larsson] 1: 2B / [Carl Larsson, senare Malmbergs] 1: 3 / [Anders Larsson] 1: 4 [Gustaf Svensson] / 1: 5 [Anders Olofsson] 1: 6 [Eric Persson] / 1: 7 [Andreas Gustafsson] / 1: 8 [Carl Carlsson].

Det är hemmansägarna vid tiden för Laga skiftet som står där.

För fyrtiotalister och ännu äldre, nu levande personer, är dessa gårdar mera kända som: Källstedts [1: 2 A] - Malmbergs [1: 2 B] - Annerslarsoskars [1: 3] - Ernstes [1: 4] - Perssons [1: 5] - Herberts [1: 6] - Fredéns [1: 7] och Stoltzes [1: 8].

Personer anges med sina förnamn och efternamn, plus födelseår inom parentes, åtminstone första gången de nämns. Fäder och söner, liksom mödrar och döttrar, med identiska namn kallas någon gång d. ä. respektive d. y. Eftersom tilltalsnamn inte är särskilt noterade i mantalslängderna (som är huvudkälla), redovisas oftast en persons alla förnamn.

När en son eller dotter övertog en fastighet av föräldrarna var det regel att dessa bodde kvar på gården – på undantagsvillkor – livet ut.

Ett stavnings- och uttalsmässigt dilemma är namnet Kavelbron (eller Kavlebron) som förekommer här och var i denna berättelse. Ursprunget till namnet är: Förstärkning av sank mark - där man färdas - med stockar lagda på tvären. I de gamla handlingarna används både Ka(f)vlebron och Ka(f)velbron. När telefonstationen inrättades på 1940- talet fick den inte heta Vallsjöbol, utan Kavlebron, på grund av att det redan fanns en telefonstation i Jämtland som hette Valsjöbyn.

Källa för data med mera är – om ej annat anges - den välmatade samlingspärmen (Finnerödja släktforsarklubb, tillsammans med Allan Vörde och Leif Vörde).

VALLSJÖBOL 1: 2 A - CARL LARSSON - 1/12 MANTAL

Bostadshuset på familjen Jonssons tid..

I början av 1800- talet bestod hemmanet Vallsjöbol av sex delar, alla lika stora. Så var det fortfarande vid det stora skiftet 1813, men vid tiden för Laga skiftet (1845) hade en av sjättedelarna delats mitt itu och bestod således av två, av vilka den ena ägdes av Carl Larsson och den andra av Carl Carlsson – Carl den ena tolfte delen och Carl den andra tolfte delen - icke att förväxla med Carl den tolfte (dumt skämt). Före 1845 fanns alla de sju hemmansägarnas hus i centrala Vallsjöbol, men nu skulle fyra av dem flytta sina hus till den mark de blivit tilldelade. Carl Larssons ägor låg i norr och i norr bosatte han sig, närmare bestämt vid vägskälet mellan den så kallade Prästvågen och Mossebovägen. På bilden – överst nästa sida - syns det låga, timrade bostadshuset till vänster. Huset flyttades till denna plats mellan åren 1845 och 1849 och timret var rimligen detsamma som användes när dåvarande ägarna byggde nytt efter den stora branden 1759.

Carl Larsson var född år 1809 och hans hustru Johanna Eriksdotter år 1825. Under en knapp tjugoförperiod fick de elva barn: Lovisa (f 1845), Karl Johan (f 1847), tvillingarna Anders och Augusta (f 1849), Vilhelm (f 1850), August (f 1853), Henning (f 1856), Otto Teodor (f 1859), Gustaf (f 1861) och slutligen ett nytt tvillingpar Per Alfred och Anders Gustaf (f 1864).

Fr v: Alfred Källstedt, barnen Judit, Edit, Anna, Astrid, Märta, Erik Malmberg (g m Anna) och Charlotta.

År 1892 blev Johan Alfred Källstedt (f 1858) som var gift med Maria Charlotta Persdotter (f 1863) ägare till fastigheten och familjen Källstedt brukade därefter hemmanet fram till 1937

Familjen kom närmast från Erikstorp (nära Mossebo).

Källstedts till vänster.

Maria Charlotta hade redan en son, Johan Rickard (f 1882), när hon gifte sig med Johan Alfred. Övriga barn: Anna Charlotta (f 1887), Karl Emil (f 1890), Maria Elisabeth (f 1892), Oskar Gideon (f 1896), Judit Emelia (f 1898), Astrid Alfrida (f 1900), Edit Viktoria (f 1903) och Märta Sofia (f 1906).

Anna Charlotta gifte sig med Erik Malmberg och stannade på trakten, medan de övriga syskonen flyttade mer eller mindre långt bort från Vallsjöbol.

Fr v: Alfred, Edit, Margit, Märta och Harris.

Familjen Källstedt.

Posering vid husets framsida.

Märta, Charlotta, Edit, och Alfred Källstedt, m fl.

Bror Sahlén (f 1910) köpte fastigheten 1937 och byggde ett nytt bostadshus strax intill det gamla, i vilket dock Alfred Källstedt bodde kvar till 1946, då han flyttade till en dotter i Vretstorp. Det gamla huset revs i början av 1950- talet. År 1940 gifte sig Bror Sahlén med Edit Maria Ekman (f 1915) från Anundsjö. De hade tre söner: Sören (f 1941), Kent (f 1943) och Ebbe (f 1947). Familjen flyttade till hustruns hemort Anundsjö år 1948.

Bror Sahléns (och Allan Sahléns) far, Gustaf Linus Sahlén (f 1876) – före detta handlare i Gårdsjö - bodde också på fastigheten under 1940- talet.

År 1949 köpte Elsa och Harry Jonsson fastigheten. Efter makens död 1975 var Elsa ensam ägare fram till 1983, då sonen Torgny tog över. Familjen Jonsson kom till Vallsjöbol från Alseda i Småland.

T v: Släkttkalas i Småland år1938. T h: Bröllopsfoto, Elsa Dagmar Genoveva (f Fransson) och Johan Harry.

Familjen Jonsson utanför sitt hus i Vallsjöbol och inne.

Elsa (f 1921) & Harry (f 1916)

Deras barn:

Johan Vincent (f 1937)

Gillis Veiner (f 1940)

Jonny Kenneth (f 1943)

Berit Eivor (f 1946)

Elsa Solvy (f 1948)

Anna Lissy (f 1949)

Lajla Irene (f 1951)

Yvonne Monica (f 1953)

Berny Rainer (f 1955)

Sonja Marita Madelene (f 1957)

Conny Sivert (f 1959)

Torgny Simon (f 1961)

Foto, t h: Elsa Jonsson (2009).

Vid mitten av 1850- talet bodde familjen Larsson på fastigheten, med elva barn. Cirka hundra år senare kom familjen Jonsson och slog detta rekord. Familjen Källstedt hade däremellan nio barn i stugan och det räckte till en tredjeplats.

VALLSJÖBOL 1: 2 B - CARL LARSSON - SENARE MALMBERGS OCH ÄNNU SENARE VALLSJÖBOL 1: 43

Hur många fastigheter har en definitiv födelsedag? Inte så många.. Men här har vi en! Vallsjöbol 1: 2 B (som kallades Malmbergs av utomstående och *Gamlahemmet* av familjen Malmberg) föddes den 22 augusti 1845 – och det har vi redan läst i avsnittet Laga skifte.

Alldenstund Himmelskogsängen blev för stor för den dit utflyttade 1/12- delen, har 1/12 Carl Larsson blivit tilldelad återstoden, omkring ett uppskattat tunnland såsom det 2: a skiftet. Carl Larsson yrkade att samma skifte måtte utläggas i norra änden av ängen, under tillägg att, om detta beviljades honom, han skulle själv föranstalta om väg till detsamma.

Lantmätare och Godemän tog på marken närmare kännedom om förhållandet och kunde ej annat än Carl Larssons yrkande bevilja, helst som den så kallade Prästvågen går strax förbi norra änden av samma äng, varigenom Carl Larsson ej kan anses utestängd från sitt skifte därstädes. Så skrev Lantmätare J. E. Gyllenspetz.

Anna (född Källstedt) och Erik Malmberg.

Carl Larsson d. ä. sålde år 1860 den här hemmansdelen till sin son, Carl Larsson d. y. (f 1823) och den unge Carl byggdes sig ett hus där på ängen. Hans hustru hette Brita Johansdotter (f 18XX) och de hade fyra barn: Ida Augusta (f 1852), Matilda Dorotea (f 1854), Carl Oskar (f 1856) och Frans August (f 1859). Familjen flyttade snart till Sörgården, Finnerödja och 1862 såldes fastigheten till skomakaren Gustaf Malmberg och hans hustru Maja Lovisa, född Andreasdotter.

Gustaf och Maja kom från Stockholm år 1861 och deras första boplats blev Kavelbron. Carl d. y. köpte fastigheten för 430 riksdaler av sin far och sålde den två år senare för 680 riksdaler och tjänade därmed en icke oansenlig hacka i sammanhanget.

Gustaf Malmberg (f 1834) var gift med Maja Lovisa Andreasdotter (f 1835) och de hade åtta barn: Oskar Teodor (f 1862), Carl Gustaf (f 1864), Johan Adolf (f 1866), August (f 1869), Erik (f 1871), Anna Mathilda (f 1875), Emil (f 1877) och Otto Wilhelm (f 1879).

Anmärkning: Här ser vi för andra gången i denna redogörelse hur föräldrar namnar sitt åttonde barn till Otto. Familjen Carl Larssons åttonde barn kallades också Otto och det finns ett fall till längre fram. Frågan är vad man kallade det åttonde barnet om det var av kvinnligt kön. Ottilia kanske.

Maja Lovisa Malmberg hade en syster, änkan Johanna (f Andreasdotter 1843) och hon fick också plats på ängen. Det uppfördes ett hus åt systemen i det sydöstra hörnet av fastigheten. Hennes bror - Anders Gustaf Andreasson (f 1840) – byggde huset, varefter han gifte sig med Maria Matilda Johansdotter från Stockholm och flyttade till Långkärret. Johanna var väverska och det var rena storhushållet i den lilla stugan, eftersom hennes mor Lovisa Hansdotter (f 1814) och far Andreas Larsson (f 1806) och tidvis även Johannas syskon, bodde där. Senare bebodde Johannas systerson Emil den stugan.

T v: August Malmberg. Mitten: Johanna Malmberg. T h: Maja Lovisa Malmberg.

År 1908 köpte Erik Malmberg syskonens andelar i fastigheten, inklusive yttre och inre lösöre.

År 1927 flyttade familjen Malmberg till Rosendalen (1: 6) och brukade under en tid båda fastigheterna. Emil Malmberg flyttade året efter (1928) till Torsö och Johanna bodde sista tiden hos släktingarna i Rosendalen. Husen på ängen revs under 1940- talet och Johannas stuga - som stod uppe vid vägen mellan Borgamossen och Eriksåsen – stod tom och förföll alltmer under fyrtio- och femtiotalet.

Erik och Emil Malmberg – fotot taget i Rosendalen. Hildur (Erik M:s dotter) och Allan Vördes nybygge i bakgrunden

Fastigheten i form av 1: 43 ägdes under ett par decennier på 1960- och 70- talet av Stig Vörde och senare av Torbjörn Olausen.

TEODOR MALMBERG. DIVERSEHANDLAREN OCH KVACKSALVAREN

Från Egon Vördes dokumentation och familjen Vördes bilder

Bland de kloka gubbar som förr var verksamma i vår bygd torde Oskar Teodor Malmberg vara bland de mest kända. Han föddes i Himmelskogsängen den 19 augusti 1862 och var äldst av åtta syskon.

Teodor öppnade diversehandel år 1900, efter det han köpt en liten gård i Rosendalen, där hans verksamhet också var jordbruk. Klok gubbe blev Teodor kallad av ortsbefolkningen när han började bota djurens krämpor och hjälpte folk med att få blesyrer omsedda.

Patienterna ökade i antal och omkring år 1915 avvecklade han diversehandeln för att hinna med sin praktik. Teodor Malmberg gick bort den 15 oktober 1926.

Teodor Malmberg, även kallad *Finnerödjagubben*, ses här blanda medicin.

Från v: Teodors hus i Rosendalen, hans medicinskåp och T- Ford.

Det var till det här huset i Rosendalen som vallsjöbolsborna - och andra - begav sig när de skulle handla i början av 1900- talet och det var hit de hjälpsökande kom med sina krämpor. Teodor gjorde också hembesök och då kom T- Forden väl till pass. Han saknade körkort och lät sig för det mesta skjutas i bilen.

VALLSJÖBOL 1: 3 - ANDERS LARSSON - 1/6 MANTAL

Anders Larsson (f 1806) och Carl Larsson (ägaren till Vallsjöbol 1: 2 A) var bröder. Deras far, Lars Andersson, var född i Vallsjöbol 1778. Han ägde 1/6 mantal vid storskiftet 1813. Lars hustru hette Katarina Andersdotter, född i Björsgård 1775.

Anders Larsson (f 1806) och Kajsa Eriksdotter (f 1781) ärvde/ köpte Vallsjöbol 1: 3 av brodern/ svågern Carl Larsson år 1828- 29. De var barnlösa och hustrun avled 1833. Så dök det upp en ny kvinna som hette Maja Greta Svensdotter (f 1816 i Nysund) som gifte sig med Anders och i det äktenskapet föddes sonen Karl- Anton (1842) och dottern Augusta (1845).

År 1845 blev Anders änkemän för andra gången, men han gav sig inte! Den tredje hustrun hämtade han i det närbelägna Mossebo. Hon hette Maja Stina Johansdotter (f 1823) och det blev en son till som föddes 1851 och denne kallades August. Vid mitten av seklet omtalas den i äktenskapssammanhang (till synes) otursförföljde Anders Larsson i Vallsjöbol som nämndeman. Anders gifte sig med en 25 år äldre kvinna 1824 (han var 18 och hon 43). Men sett till ålderskillnaden i de tre äktenskapen, var Anders i medeltal jämnårig med sina fruar. Räkna själva, om ni vill! ☺

År 1876 gifte sig August med Matilda Lovisa Gabrielsdotter (f 1853) från Västra Lövåsen. Fram till 1891 fick de sex barn: August Manfred (f 1876), Johan Gustaf (f 1878), Axel Bernhard (f 1883), Karl Emil (f 1886), Oskar Viktor (f 1888) och Anna Matilda (f 1891).

Här ser vi sonen Oskar Viktor (f 1888) och hans familj i början av 1930- talet:

Familjen Andersson. Fr v: Ingrid, Ester (f Post), Anny, Herbert, Oskar och Åke.

År 1882 var det arvskitte efter Anders Larsson som avlidit 1880. Bland hans efterlämnade handlingar fanns ett testamente från 1875 och det pekade ut de två sönerna som ägare till fastigheten efter Anders död. Änkefrun Maja Stina blev enligt samma testamente arvlös (vad gällde fast egendom).

År 1887 köpte Anders Gustaf Andersson och hustrun Matilda ett stycke mark av bröderna Andersson. Denna avstyckning fick beteckningen Vallsjöbol 1:16. Mer om det senare.

År 1894 avled Augusts hustru Matilda Lovisa. Hon var bara drygt fyrtio år gammal och efterlämnade nu maken (43) och fem barn, mellan sexton och tre år gamla. Äldste sonen August Manfred hade avlidit 1888 – tolv år gammal.

I mitten av 1890- talet kom det en hushållerska – Karolina Augusta Adamsdotter (f 1869) - och tog hand om Augusts hushåll i Vallsjöbol. Och det gick som det brukade gå i sådana samlevnadssituationer: Det kom två utomäktenskapliga barn till världen. Axel Bertil föddes 1896 och Sven Ivar 1899. Karolina Augustas föräldrar, Adam Jansson och Johanna Johansdotter, bodde i Bråten, Finnerödja från 1894 och sönerna är födda där. Bertil och Sven antog namnet Vallenros 1922 och båda flyttade vid samma tid, Bertil till Midskog och Sven till Gårdsjö.

År 1917 sålde Karl- Anton Andersson sin del av Vallsjöbol 1:3 (1/12 mantal) till sin (halv)brorson Oskar Andersson (f 1888). År 1923 gifte han sig med Ester (f Post). Hon hade då redan dottern Anny Maria (f 1921). Karl Anton bodde kvar på stället, i en liten stuga på gårdstunet (som senare flyttades och blev Sahléns affär). Oskar och Esters barn: Oskar Herbert (f 1924), Åke Sigvard (f 1926) och Ingrid Linnea (f 1929).

År 1935 sålde arvingarna efter August Andersson den felande sjättedelen i Vallsjöbol 1:3 till Oskar och Ester Andersson – och därmed var en cirkel sluten: Vallsjöbol 1:3 var åter 1/6 mantal – som det varit på anfaderns Lars Andersson tid (vid storskitet 1813).

Familjefoto, där man ser Ester Andersson (f Post) längst till vänster och Oskar Andersson längst till höger.

Senare ägare: Sonen Herbert Andersson och hans hustru Märta Viola: 1978 – 1985 och därefter deras son Bruno. Han sålde senare fastigheten, med undantag av en avstyckning vid sjön Skagern, till Monica Johansson från Hammar som i sin tur sålde till familjen Jörgensen, de nuvarande ägarna.

MINA KOMMENTARER

Nu förstår den då (1995) okunnige skribenten till "Det fanns en rote", varför Oskar Andersson kallades *Anners- Lars- Oskar*. Visst var det fint att sådana traditioner odlades! Ännu i mitten av 1900- talet levde den vid det laget 180 år gamle Anders Larsson kvar där i Vallsjöbol i efterträdarens, Oskar Andersson, namn. Jag var faktiskt med på Oskar Anderssons näst sista resa år 1957. Han hade bokat besök hos provinsialläkaren i Hova och bad min far att köra honom dit och hem igen, men far var upptagen och eftersom jag tillfälligtvis var i Vallsjöbol fick jag utföra uppdraget. Trots att väglaget var tämligen uselt gick resan bra. Tillbaka i Mariestad, fick jag en vecka senare höra att Oskar Andersson avlidit.

Det är inte min uppgift att här rosa/ risa folk i Vallsjöbol. Men jag gör ett undantag: Oskar Andersson (Anners- Lars- Oskar) var en hedersman och hela familjen var för övrigt lite utöver det vanliga, vad gällde gästfrihet, godsintet och social kompetens i allmänhet.

Några minnesbilder: Det fanns vissa givna tidtabeller som gällde i Vallsjöbol på 1940- och 50- talet. Mjölkbilen kom två gånger om dagen på fastställd tid, på morgonen för att hämta kvällsmjölken och nymjölken och på eftermiddagen för att lämna tillbaka tomma eller vasslefyllda flaskor och eventuella beställningar (smör och ost) på vallsjöbolbornas mjölkbord. Lantbrevbäraren hade också sin tidtabell. Han/ hon kom klockan elva på förmiddagen. Hushållen hade också fasta tidpunkter för måltiderna och den vanliga ordningen var denna:

Mål	Klockan
Morgonkaffe	Cirka 05.00 – 06.00
Frukost	07.00
Förmiddagskaffe	11.00
Middag	13.00
Eftermiddagskaffe	15.30
Kvällsmat	17.00 – 19-00

I det Vallsjöbol där jag växte upp fanns det ytterligare en tidtabells- bunden aktivitet som inträffade många söndagsförmiddagar. Punktligt klockan 09.00 inträdde en storväxt person i nytvättad och nystruken blåblus. Hans röst var tämligen grov (men språket var inte grovt) och van som han var vid oväsendet på Gårdsjö station, talade han högt och tydligt. Ett av mina allra första minnen är att någon sa: Nu kommer Oskar! Jag blev rädd, för jag trodde det var åska på gång.

Oskar i Vallsjöbol, alias Anners- Lars- Oskar, kom alltså in i köket och det dukades genast fram en extra förmiddagskaffekopp med något tilltugg. Oskar hade i princip en egen stol som stod mellan skafferidörren och matbordet. Det var besöksstolen, helt enkel! Oskar steg in, önskade god morgon, slog sig ner i besöksstolen, pustade en gång och sa: Det blir inget på tippen! Och så pustade han ljudligt ännu en gång. Han var med i ett tipsbolag på Gårdsjö station och det handlade om två spel: Stryktips (1, X, 2) tolv rader och måltips (rätt resultat) sex rader, men bolaget lyckades sällan att pricka rätt. Samtalen där i köket rörde sig om allt som var aktuellt, men skvaller förekom icke.

Familjen Anderssons bostadshus var inte direkt jättestort, men gästfriheten var desto större. Skickades man dit i något ärende behövde man aldrig stå kvar i farstun. Man möttes alltid av: Kom in, kom in! Så tog Ester fram en välfylld karamellskål och bjöd välvilligt. Om jag är rätt underrättad var Oskar Andersson den som utsågs att tillvarata min fars intressen, när han – 14 år gammal – blev moderlös. Relationer som skapas av sådana skäl mellan två personer blir troligen rätt så speciella och livslånga.

VALLSJÖBOL 1: 4 - GUSTAF SVENSSON - 1/6 MANTAL

Det här är Vallsjöbolshemmanets mest centrala område. Det var sannolikt här som Johan i Valzibol hackade och grävde omkring år 1540 och det var väl också säteriets plats på 1600- talet. En huvudbyggnad, med två flyglar i säteri- form finns ju faktiskt fortfarande.

Gustaf Svensson (f 1782) var gift med Stina Hansdotter (f 1789) och de hade sonen Jonas Magnus (f 1824). Han gifte sig med Lena Olofsdotter (f 1830) och de fick barnen Maria Lovisa (f 1860), Johan Gustaf (f 1863), Karl August (f 1871).

Gustaf Svenssons (f 1782) föräldrar var: Sven Gustafsson och hustrun Britta Svensdotter och de bodde i Norra Kulla.

Före det Laga skiftet 1845 sålde Anders Carlsson sin och dotterns andel i hemmanet Vallsjöbol till Anderias Gustafsson, som i sin tur (under själva skiftesförrättningen) sålde andelen vidare till sin far, Gustaf Svensson i Norra Kulla.

Anderias Gustafsson ser vi senare besitta Vallsjöbol 1:7, längst söderut i Vallsjöbol.

År 1852 övertogs fastigheten av Gustaf Svenssons son, nämndemannen Jonas Magnus Gustafsson (f 1824) och denne gifte sig samma år med Lena Olofsdotter (f 1830) från Midskog.

År 1878 sålde Jonas Magnus Gustafsson, en mark vid Råtorp (2 tunnland - Vallsjöbol 1: 14) till Anders Petter Johansson och hans hustru Stina Maria Larsdotter. Mera om detta längre fram.

År 1887 gifte sig Jonas Magnus och Lenas dotter, Maria Lovisa Jonsdotter (f 1860), med Karl August Finnström och de blev nu ägare till fastigheten. Maria Lovisa avled dock redan 1896 – 36 år ung - kort efter att hon fått parets femte barn och Karl August Finnström gifte då om sig med barnmorskan, Augusta Charlotta Andersdotter (f 1864). De fem minderåriga barnen fick en förmyndare, Gustaf Olsson i Slätsbol, som bevakade barnens ägodel i hälften av Vallsjöbol 1: 4. De fem sönerna hette: Karl Gustaf (f 1888), Johan Manfred (f 1890), David Villiam (f 1892), Bernhard Sigfrid (f 1893) och August Bertil (f 1896).

Barnmorskan, hans nya hustru, födde honom därefter en son och tre döttrar: Karl Oskar (f 1897), Rut Elisabet (f 1899), Edit Maria (f 1902) och Alfild Matilda Elisabet (f 1903).

Följande bild (nästa sida) visar August Finnström och hans stora familj år 1900. Här sitter hans förra svåger och svärmor, hans nya hustru och alla barnen. Förra hustrun, Maria Lovisa, hade dött fyra år tidigare.

Bakre raden, fr v: Förra svågern, Johan Gustaf (Döven), förra svärmodern Lena Olofsdotter, nya hustrun Augusta Charlotta med dottern Rut Elisabet, August själv och sonen Karl Oskar. Främre raden, de fem pojkarna från förra äktenskapet, fr v: August Bertil, Bernhard Sigfrid, David William, Johan Manfred, Karl Gustaf (Döttrarna Edit Maria och Alfild Matilda Elisabet är ännu inte födda).

Mellan åren 1909 och 1915 var gården utarrenderad till August Vilhelm Gustafsson och Karl Johan Andersson.

År 1918 intog August Karlsson (född i Udenäs 1853) och hustrun Johanna Kristina Larsdotter (född i Bodarne 1858) fastigheten. Familjen hade kommit till Kavelbron tidigt på 1900- talet, efter att tidigare ha bott i Bodarne. På fotot här nere är en del av familjen samlad framför den gamla komministerbostaden i Kavelbron.

Sönerna Nils, Ernst, Gustaf, Edvin, föräldrarna August och Johanna Kristina samt tre av döttrarna.

De nio barnen: Kristina Viktoria (f 1882), Anna Mathilda (f 1885), Karl August (f 1888), Oskar Edvin (f 1890), Ellen Maria (f 1892), Judit Eleonora (f 1895), Gustaf Erik (f 1898), Ernst Otto (f 1900) och Nils Valentin (f 1905).

Syskonen Edvin, Ellen, Ernst och Nils övertog senare fastigheten och när Ernst – som den siste i syskonskaran – avled 1986, övertogs fastigheten av Margareta och Hans-Owe Persson. År 2003 blev Mari och Henrik Selin ägare (från år 2005 Henrik ensam).

VALLSJÖBOL 1: 5 - ANDERS OLOFSSON - 1/6 MANTAL

Ägare före Laga skiftet 1845: Olof Andersson (f 1770) & Eva Hansdotter (f 1780).

Vid tiden för Laga skiftet hade sonen Anders Olofsson (f 1809), gift med Katarina Olofsdotter (f 1810) tagit över fastigheten.

När drygt hälften av Vallsjöbols befolkning plockat ihop sitt pick och pack och fått sina hus flyttade efter det Laga skiftet 1845, fanns det tre fastigheter kvar i det centrala Vallsjöbol, en norrgård (Anders Larssons), en mellangård (Gustaf Svenssons) och en södergård (Anders Olofssons) – den som vi här beskriver.

Anders Olofsson (f 1809) och Katarina Olofsdotter (f 1810) hade sju barn: Anders Gustaf (f 1840), Jan Petter (f 1843), Eva Augusta (f 1845), Albertina (f 1847), Olaus (f 1849), August (1852) och Karolina (f 1855). År 1853 togs fastigheten över av Carl Petter Gustafsson (f 1819) och hans hustru Maja Larsdotter (f 1824). Deras barn: Erik Gustaf (f 1850), Maja Lovisa (f 1853), Carl Johan (f 1856), Per August (f 1862) och Anders (f 1865).

År 1878 avstyckades fem tunnland i Råtorp från Vallsjöbol 1: 5 som övertogs av Anders Petter Johansson och hans hustru Stina Maria Larsdotter. Fastigheten fick beteckningen Vallsjöbol 1:12.

År 1889 blev Per August Karlsson (f 1862) och hustrun Hilda Larsdotter (f 1863) nya ägare. Deras tre barn: Johan August (f 1890) och tvillingarna Ellen Vilhelmina och Anna Maria (f 1892).

År 1890 såldes ett stycke mark vid Visjön – formellt fastställd till egen fastighet först 1962. Fastigheten fick då beteckningen Vallsjöbol 1: 40 och en avstyckad tomt med bostadshus, Vallsjöbol 1: 41. Köpare 1890 var Per Augusts bror, Karl Johan Karlsson och Emma Andersdotter. Stället kallades Visjöfallet och senare helt enkelt Visjön.

År 1919 köpte Karl August Andersson i Mossebo hemmanets mark vid Slänteberget av näste ägare, Karl Gustaf Larsson.

Fr v: Frans Oskar Karlsson, Anna Lovisa, Annas syster Augusta Eugenia (Jenny) och sväger Johan Valfrid Persson samt Margareta och Hans- Owe Persson.

Näste ägare till Vallsjöbol 1:5 blev således Karl Gustaf Larsson (f 1845) och hustrun Anna Lotta Karlsdotter (f 1851). Deras son och tre döttrar hette: Karl Ernst (f 1870), Augusta Vilhelmina (f 1872), Frida Charlotta (f 1880) och Ellen Eugenia (f 1890).

Frans Oskar Karlsson (f 1877 i Korsbäcken) och hans hustru Anna Lovisa (f 1883 i Kolstugan, Finnerödja) bodde i Erikstorp, inte så långt från Vallsjöbol. År 1923/24 tog de över och flyttade in i Vallsjöbol 1: 5, samtidigt som de förra ägarna flyttade till Erikstorp. Man skrev köpeavtal och bytte gårdar. Karl Gustaf Larsson var nu avliden, så det mindre stället (Erikstorp) räckte. Änkan kallades Karl- Lars- Lotta på trakten.

I Vallsjöbols- familjen ingick också Anna Lovisas två brorsbarn: Elly Persson (f 1912) och Gustaf Valfrid Persson (f 1915). Elly och Gustaf hade blivit föräldralösa på grund av spanska sjukan och uppfostrades av faster Anna och farbror Oskar, efter att Elly först en tid varit hos sin faster Beda i Högsåsen.

År 1939 gifte sig Gustaf Valfrid Persson (f 1915) med Ingrid Josefina Augusta Hedlund (f 1916). Senare samma år föddes Hans Gustaf Owe och därmed var familjen fulltalig.

Uppe, t v: Oskar och Anna Karlsson, Ingrid Hedlund, Gustaf Persson, Hans- Owe Persson och Nils Hedlund
T h: Det byggs ett nytt hus. Nere, t v: Nybygget inspekteras av Hans- Owe. Mitten: Anna (sittande) med
väginna på Torps herrgård. T h: Oskar, Anna, Ingrid, Hans- Owe och Gustaf.

Hans- Owe berättar att Ingrid och Gustaf ville renovera det gamla boningshuset men fick inte lån till ombyggnationen. Däremot var det möjligt att få låna till att bygga nytt. Det var mitt under andra världskriget och de löste byggandet så här fiffigt: De tog ner det gamla timmerhuset och sågade dess väggar till stora "timmertavlor" som sattes upp och blev väggar i det nya huset. Som syns av bilden uppe, t h, var avståndet mellan det gamla och nya huset minimalt.

Fastighetens ägare efter Gustaf och Ingrid Persson: Johan Svanqvist (1954), Karl Erik Andersson (1957), Nils Adolfsson (1962) samt Margareta och Hans- Owe Persson (1975).

Nuvarande ägarna, Anna- Lena och Martin Persson, tillträdde år 1994.

VALLSJÖBOL 1: 6 - ERIC PERSSON - 1/6 MANTAL

Eric Persson (f 1794) var gift med Maja Charlotta Eriksdotter (f 1802). Deras barn: Lotta (f 1826), Erik Gustaf (f 1831), Carolina (f 1833), Jan Petter (f 1837), Karl Johan (f 1844). Eric Perssons familj bodde i Östra Högelid och ägde 1/6 mantal i Vallsjöbol vid Laga skiftet 1845.

I mitten av 1860- talet övertogs den här gården av sonen, Jan Petter (f 1837). Hans hustru hette Britta Stina Johansdotter (f 1832) och de hade fem barn: Johan Gustaf (f 1862), Carl Henning (f 1864), Vanja Lovisa (f 1865), Emma Kristina (f 1869) och Augusta Charlotta (f 1873).

Åren 1882 - 1884 brukades fastigheten av Albert Nilsson (f 1841) och hustrun Maja Nilsson (f 1838) och deras två barn: Albert Verner (f 1877) och Nils Gustaf (f 1879).

Näste ägare var Johan Emil Jansson (f i Hova 1860). Han gifte sig 1891 med Klara Sofia Johansdotter (f 1859). Hon kom till Vallsjöbol från Viby i Närke med tre minderåriga barn från ett tidigare äktenskap. De hette: Agnes Adolfina (f 1880), Fredrik Vitalis (f 1882) och Signe Adelina (f 1883). Under 1890- talet fick Johan Emil och Klara Sofia fyra gemensamma barn: Karl Filip (f 1892), Judit Sofia (f 1895), Johan Hugo (f 1896) och Sven Oskar (f 1898).

År 1898 köpte Anders Gustaf Andreasson (f 1852) gården. Då hade han redan: gift sig (1881), med änkan Stina Andersdotter i Borgan och flyttat dit, flyttat till Lövåsen med sin hustru (1883), skilt sig från hustrun (1885), flyttat hem till farsgubben i Vallsjöbol (1: 7) och gift sig med Augusta Persdotter (1893).

I handlingarna läser vi att denne Anders Gustaf hade en son som hette Karl August (f 1874 i Otterberget). Ska vi därav dra slutsatsen att Anders Gustaf haft en period i Otterberget, innan han gifte sig med änkan i Borgan? Men frågan är då: Vad hette Karl Augusts mor? Var han möjligen moderlös? ☺

Anmärkning: Skribenten blir i detta skede modlös och väljer formuleringen "moder okänd", tills annat blivit bekant.

År 1903 övertog redan nämnde Karl August Andersson (f 1874) gården, samtidigt som han gifte sig med Johanna Charlotta Johansson (f 1876 i Motorp). Deras sju barn fick heta: Karl Bertil (f 1902), Gunborg Elisabeth (f 1904), Gustaf Clarence (f 1906), Margit Hanna Maria (f 1908), Johan Herbert (f 1910), Olof Holger (f 1913) och Märta Linnea (f 1918).

I slutet av 1860- talet avstyckades mark vid Råtorp som fick beteckningen Vallsjöbol 1: 9 och 1: 10 och i slutet av 1890- talet en annan mark vid Högbacken som kallades Vallsjöbol 1:19.

År 1938 gifte sig sonen Johan Herbert (f 1910) med Rut Lovisa Olivia Eriksson (f 1911) från Borgamossen och tog samtidigt över gården. Deras barn: Bo Rune Herbert (f 1943), Aina Rut Birgitta (f 1944) och Ingrid Gunilla Margareta (f 1947).

Efter föräldrarnas bortgång i början av 1990- talet är det dottern Aina med familj som äger fastigheten.

Karl August och Johanna Charlotta, med barnen (fr v): Karl Bertil, Gustaf Clarence, Johan Herbert, Margit Hanna Maria och Gunborg Elisabeth. (Olof Holger och Märta Linnea är ännu inte födda).

T v: Familjen (utom Karl Bertil) några år senare. T h: Karl Augusts begravning (1929).

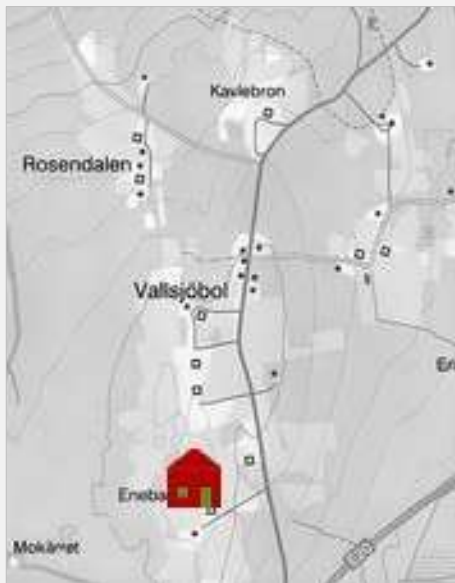

Pristävling. Följande foto är taget vid en släkträff i Bråten, där Karl August och Charlotta Johanna Andersson från Vallsjöbol deltog. Fråga 1: Var sitter/ står de två nämnda vallsjöbolsborna? Fråga 2: Var står Filip (Andersson) i Finnefallet? Svaren på dessa frågor kan ni väl skicka till Leif Vörde, så blir han säkert glad. Skulle svaret vara rätt blir han kanske till och med imponerad. Först öppnat, rätt svar belönas med hedersomnämmande i Vallsjöbols femhundraårsjubileumsskrift 2040.

Det där inslaget var skapat som en överraskning till Leif Vörde.

VALLSJÖBOL 1: 7 - ANDREAS GUSTAFSSON - 1/6 MANTAL

(som blev 1: 20, 1: 21 och 2: 1 B - senare 2: 3)

Hit flyttade Anderias – som nu kallas Andreas - Gustafssons familj i slutet av 1840- talet..

Vid Laga skiftet 1845 fick Andreas Gustafsson (f 1817), i likhet med tre olycksbröder (?) i Vallsjöbol, fyra år på sig, att montera ner och flytta sina bostadshus till de nytilldelade markerna längst i söder av Vallsjöbol. Fortfarande (2010) står bostadshuset uppe på höjden och ser sjuttonhundratalsståtligt ut. Sannolikt byggdes det upp efter den stora branden i Vallsjöbol 1759 och säkert flyttades det till den nuvarande platsen mellan 1845 och 1849.

Andreas hustru hette Catarina Andersdotter (f 1810) och de tre sönerna: Anders Gustaf (f 1845), Johan Viktor (f 1847) och Jan Petter (f 1849) och alla tre föddes i november - mellan den 2 och 10. Vilken precision!

År 1893 avled Andreas Gustafsson och de tre sönerna blev delägare i fastigheten tillsammans med modern. Hon avled dock fyra år senare och lämnade sönerna som tre likvärdiga ägare till Vallsjöbol 1: 7. Men det tredelade ägarskapet varade blott till 1898. Då köpte, som vi sett, Anders Gustaf Andreasson (f 1845) granngården Vallsjöbol 1: 6 och flyttade in där. Året efter (1899) begärde han hemmansklyvning på fädernefastigheten 1:7.

Nu blev det familjebråk! Vid den första förrättningen (våren 1899) nekade de yngre bröderna att skriva under protokollet, med hänvisning till att storebrodern Anders Gustaf inte betalt en faktura som avsåg arbete för föräldrarnas räkning. En ny dag för förrättning utlystes till juli månad men ställdes in, eftersom alla bröderna dessförinnan godkände en förening. Denna innehöll överenskommelse om att Anders Gustaf sålde sin andel i Vallsjöbol 1: 7 till mellanbrodern Johan Viktor. Lillebrodern hade då redan sålt sin andel till Johan Viktor, så därefter var denne ägare till Vallsjöbol 1: 7 (samt 2: 1 B – som vi återkommer till).

Johan Viktor Andreassons hustru hette Hilma Charlotta Persdotter (f 1867) och även i denna generation fanns det tre söner på gården: Axel Manfred (f 1880), Sven Ivar (f 1898) och Nils Gustaf (f 1902). Johan Viktor avled år 1915 och gården såldes till Carl Johansson i Hävden. Änkan och sönerna flyttade samtidigt till Rävbergskärret. Den nye ägaren bosatte sig aldrig i Vallsjöbol och 1916 sålde han hemmajorden på 1: 7, samt Slänteberget och Vallsjöbol 2: 1 B, till Frans Emil Bengtsson i Kyrkhävdén (f 1872) och hans hustru Anna Karolina (f 1865). Från

1919 registrerades den sålda marken som Vallsjöbol 1: 20 och skogsmarken vid Visjön (som Carl Johan Larsson behöll) som Vallsjöbol 1: 21.

År 1917, i augusti månad, slog åskan ner och ladugården brann ner till grunden och år 1920 sålde Frans Emil Bengtsson Vallsjöbol 1: 20 och 1: 2 B till Karl Johan Andersson (f 1879) och hans hustru, Anna Maria Karlsson (f 1869). Makarna hade en fosterdotter: Mary Adele Sjöberg (f 1908). Lagfarten blev klar först 1929, sedan vissa tvistefrågor blivit avgjorda i Hovrätten.

År 1930 köpte Johan Bertil Fredén (f 1903) Vallsjöbol 1: 20 och 2: 1 B av Karl Johan Andersson och hans medägare (efter arv) P. G. Karlsson och flyttade till Vallsjöbol, tillsammans med föräldrar och två bröder. Föräldrarna hette Johan Alfred Adamsson Fredén (f 1874 i Udenäs) och Alvida Maria Andersdotter (f 1867 i Hammar) och bröderna Karl Fredén (f 1900) och Oskar Georg Fredén (f 1908).

Karl Fredén blev änkeman år 1931 och var därefter formellt inneboende hos sin bror.

Karl Fredéns sex barn hette: Bror Karl Gustaf (f 1921), Sven Adolf Harry (f 1923), Anna Maria Elisabet (f 1925), Nils Ivar Bertil (f 1926), Oskar Erik Allan (f 1929) och Ingrid Märta Helena (f 1931) och de flyttade så småningom iväg från Vallsjöbol. Oskar Georg Fredén (f 1908) gifte sig med Herta Eleonora Karlsson (f 1922) och flyttade år 1946.

Skiss: Leif V.

Poserande Enebackebor.

Sedan modern Alvida avlidit (1947) anställdes en rad hembiträden. Elsa Elisabet Sjökvist (f 1929) – som hade med sig sonen Sven Åke Gunnar (f 1947) – var där ett halvår och sedan kom Inez Gunborg Maria Bengtsson (f 1930) och stannade ett år. År 1950 kom så Maj Ingegärd Ridderstedt (f 1924), tillsammans med sin son Inge (f 1943) och hon gifte sig med Bertil och blev fru Fredén. De fick en son: Kjell Bertil Åke (f 1951).

Foto t h: Alvida Fredén, Anna (Karl Fredéns dotter), Inga Hagström, Oskar Fredén och Gunhild Ellgren,

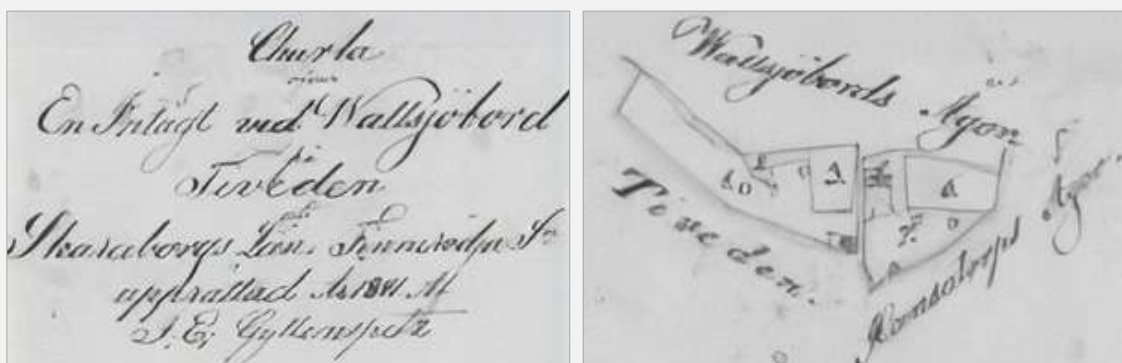
År 1978 sålde Bertil Fredéns dödsbo fastigheterna 1: 20 och 2: 3 till Lennart och Anita Hedlund. Marken vid Skagern (ägare, Åke Fredén) ingick inte i köpet. 1985 köpte familjen

Hedlund det angränsande Mokärret (utom bostadstomten) och slöt den marken till Vallsjöbol 1: 20.

Anmärkning: Allt är inte vad det ser ut att vara! Vi skolbarn i Vallsjöbol (1940- talet) hade ju Enebacken mycket nära och nog uppfattade vi att det var Karl Fredén som var huvudman där, kanske för att det var han som syntes till mest, när han skötte ladugården och brukade jorden. Men han var alltså inneboende hos sin bror – men knallhatt hade han och kalkonerna var inte trevliga. Snarare tvärtom!

Vallsjöbol 2: 1 B - 2: 3

INTÄKTEN ENEBACKEN

J. E. Gyllenspetz' karta från 1841: 2: 1 B. Enebacken, vid Vallsjöbols södra ände.

Intäkten Enebacken var bebodd redan under senare delen av 1700- talet. Vid Laga skiftet i Vallsjöbol 1845 blev ägofiguren ändrad och kartlagd som Vallsjöbol 2: 1 B. Arealen var 29 ½ kappland – eller ett knappt tunnland (cirka 4551 kvadratmeter).

Anmärkning: En intäkt (även skrivet intägt och intäckt) var kronomark som någon fick bruka för viss bestämd tid. Intäktsinnehavarens villkor liknade arrendatorns eller torparens.

När Andreas Gustafsson fått Vallsjöbol 1: 7 i Laga skiftet flyttade han sina hus så att de kom att ligga alldeles intill Enebacken. Som vi redan sett blev han senare ägare till Enebacken, liksom hans son Jan Petter Andreasson. Denne bodde där en tid, innan han flyttade till Älgårås. Jan Petter Andreasson var virkeshandlare och han ägde en såg och en spånhyvel nedströms Bäckelid (som hörde till Vallsjöbol 1: 7). Det fanns en skvaltkvarn vid Visjöfallet redan 1763. Jan Petter hade sin ladugård vid vägen söder om skolan.

Före flytten till Älgårås sålde Jan Petter bostadshuset till Johannes (Jonte) Carlsson i Mossebohage:

Så här såg huset ut när det flyttats till Mossebohage. Det är Viktor och Emma (Jontes- Emma) Gustafsson som poserar på bilden från tidigt 1900- tal. Senare beboddes huset av Johan & Maria Karlsson, Ingemar & Svea Gustafsson, med flera.

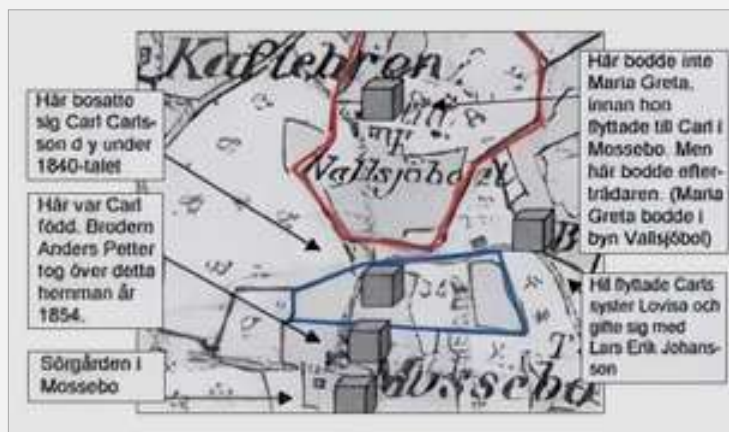
Det bodde många människor på Enebacken (2: 1 B) genom åren. Här visas, utan kommentarer, två sammanställningar med uppgifter från husförhör i Vallsjöbol vid fem olika tidpunkter. Sådana uppgifter är förstärkt till ovärderlig hjälp i ett arbete som detta.

Ägare vid laga skifte 1845 Vallsjöbol 2:1 B (Enebacken)								
namn	Född	Födelseort	Gift	Inflyttad	Från	Utflyttad	TID	Död
1792-1800								
Jan Persson	1749-09-08	Finserödja						1826
b. Stina Eliasdatter	1757-12-25	Finserödja						
s. Anders	1781-11-21							
s. Carl	1785-09-25							
d. Stina Cajsa	1789-09-15							
d. Greta	1792							
s. Erik	1795							
1825-1835								
Peter Olofsson	1799-12-02	Heva		1823-03-19	Heva			1845-07-20
b. Stina Cajsa Jansdatter	1789-09-15							
b.D. Johanna	1821-05-07							
s. Jan Petter	1824-12-03							
b.2. Maria Larsdatter	1792	Undernäs						
s. Anders	1811							
1836-1845								
Inhyse								
Jakob Ersson	1808-12-03							
b. Maja C. Larsdatter	1819-06-06							
s. Johan Erik	1839-08-20							
s. Lars August	1842-10-21							
Jan Petter Andersson	1849-11-09	Vallsjöbol				1909	Dalro Älgårds	1918-12-02
b. Amanda Sofia Jansdatter	1873-03-18	Sä. Mossarp				1909	Dalro Älgårds	1935-12-13
s. Karl Gunnar	1898-09-01	Vallsjöbol				1909	Dalro Älgårds	1971-11-27
d. Helga Linné	1900-06-22	Vallsjöbol				1909	Dalro Älgårds	
s. Gustaf Linar	1901-11-29	Vallsjöbol				1909	Dalro Älgårds	1991-01-04
s. Anders Linus	1905-08-31	Vallsjöbol				1909	Dalro Älgårds	1988
s. Johan Eld	1912-06-05	Dalro Älgårds						
d. Mirja Ingeborg	1918-04-30	Dalro Älgårds						

Ägare vid laga skifte 1810-1845, Vallsjöbol 2:1 B Enebacken								
namn	Född	Födelseort	Gift	Inflyttad	Från	Utflyttad	TID	Död
Husförlä								
1810-25								
Jan Pettersson	1749-09-08	Finserödja						
Mäg. Petter Olofsson	1799-12-02	Heva		1823	Heva			
b. Stina Cajsa Jansdatter	1789-09-15	Lava						
b.2. Maria Jakobsdatter	1792	Undernäs						
s. Anders	1811	Finserödja						
och d. Johanna	1821-05-07							
s. Jan Petter								
Husförlä								
1825-35								
Jan Pettersson	1749-09-08	Finserödja						1826-06-28
Mäg. Petter Olofsson	1799-12-02	Heva		1823	Heva			
b. Stina Cajsa Jansdatter	1789-09-15	Lava						
och d. Johanna	1821-05-07	Lava						
s. Jan Petter	1824-12-03	Lava				1834	Ö. Herrfallet	
Husförlä								
1836-1845								
m. Petter Olofsson	1799-12-02	Heva						1845-07-20
b. Stina Cajsa Jansdatter	1789-09-15	Heva						
och d. Johanna	1821-05-07	Heva						
s. Jan Petter	1824-12-03	Heva		1843	Heva	1844	Vallsjö	
Inh. Jakob Ersson	1808-12-03	Viby				1844	Djupmassero	
b. Maja Cajsa Larsdatter	1819-06-06	Viby						
s. Johan Erik	1839-08-20	Finserödja						
s. Lars August	1842-10-02	Finserödja						
Husförlä								
1846-1865								
Enk. Stina C. Jansdatter	1789-09-15	Finserödja						1867-12-23
Jan Petter	1824-12-03	Finserödja				1848	Heva	

Enebacken i Fokus.

VALLSJÖBOL 1: 8 - CARL CARLSSON - 1/12 MANTAL

Anders Nilsson (f 1747) var gift med Cathrina Eriksdotter (f 1744). År 1797 fick denne Anders fastbrev på 1/6 mantal i Vallsjöbol. Deras barn hette: Anders Andersson (f 1775) och Maria Greta Andersdotter (f 1781). Sonen avled 1815 och Maria Greta blev ensam arvinge till 1/6 mantal i hemmanet Vallsjöbol.

Maria Greta gifte sig med Erik Jansson (f 1781) och de fick två barn: Maria Greta d. y. (f 1823) och Johanna Catharina (f 1825). Maria Greta hade före äktenskapet en dotter, Brita Stina (f 1817), men hon avled redan 1844 och vid tiden för Laga skiftet hade de båda arvsberättigade systrarna Maria Greta och Johanna Catharina gift sig med var sin Carl. Minns någon Carl den ena tolfte delen och Carl den andra tolfte delen från kapitlet Vallsjöbol 1: 2 A? Det var dessa karlar som var anledningen till att sjättedelen delades på mitten. Trots att döttrarna var formella arvtagare (och ägare) var det deras respektive män som efter giftermålen kallades ägare och fick delta i Laga skiftet. Hustrur var tämligen omyndiga.

Carl Carlsson var född år 1813 i Mossebo – äldste son till Carl Carlsson d ä (f 1781) och Greta Jönsdotter (f 1789). Som syns av kartskissen här uppe blev han ägare till $\frac{1}{4}$ av Mossebo (1841) och det passade ju bra att bo så nära de nya markerna. Husen flyttades från Vallsjöbols mitt, ut på Himmelsbolsängen (1: 8). År 1858 avled Carl Carlsson – 45 år ung - och lämnade hustrun att ta hand om tre söner och tre döttrar samt två gårdar (1/4 av Mossebo 1/8 mantal och 1/12 av Vallsjöbol). Maria Greta valde då att behålla gården i Mossebo och sälja Vallsjöbol 1: 8.

År 1860 köptes 1: 8 av Per Gustaf Nilsson (f 1813 i Askersund) och hans hustru Brita Stina Persdotter (f 1816). Redan fyra år därefter (1864) avled hustrun och efterlämnade make och två barn, sonen Per August (18 år) och Klara Lovisa (10 år). Per Gustaf sökte då efter en piga och till hemmansägare Nilsson kom en knappt trettioårig dam från Åtorp. Hon hette Charlotta Sofia Johansdotter (f 1830) och det stod inte på förrän hon bytte pigkammaren mot sängkammaren och en dotter, Augusta Wilhelmina, kom till världen år 1868. Av kyrkans folkbokförande pastor kallades hon förstås oäkta, trots att fadern och modern gifte sig senare det året. Deras (äkta) son föddes fyra år senare och han kallades Karl Johan.

Tjugo år gammal och höggravid äktade (den en gång oäkta) Augusta Wilhelmina år 1888 en tjugo år äldre banvakt från Fägre. Han hette Ludwig Stoltz (f 1848) och den stolzska barnaskarani Vallsjöbol bestod av: Agda Sofia (f 1889), Axel Bernhard (f 1890), Johan Sigfrid (f 1896), Ellen Elvira (f 1897) och Svea Margareta (f 1907).

Fr v: Augusta, Ludwig och Bernhard samt hela familjen Stoltz i mitten av 1920- talet.

Hästuppvisning t v och Ludwigs begravning (1929) t h.

År 1914 gifte sig Bernhard (f 1890) med Presea Ingeborg Karlsson (f 1890 i Borgan) och de yngre makarna Stoltz bodde en tid i Eriksbacken, innan de flyttade till Vallsjöbol och tog över fastigheten år 1917. Ludwig Stoltz dog 1929.

Bernhards och Preseas barn: Lisa Ragnhild Maria (f 1913), Sonja Ingeborg (f 1918) och Karl Bernhard Levin Elving (f 1923). Familjen Stoltz flyttade 1933 till Pjungserud, Älgårås och fastigheten Vallsjöbol 1: 8 köptes av Oskar Adolf Johansson (f 1893) och Selma Viktoria (f 1893). De två barnen hette: Inga Lisa (f 1920) och Anna Greta (f 1927).

Uppe, t v: Barbro. Mitten: NN, Britt och Alf. T h: Bernt och Alf (Malmbergs ladugård kan anas i bakgrunden).
Nere, t v: Amerikafärd 1961. I mitten: Flygfoto över gårdstunet, där barnens morföräldrar Augusta och Johan och morfars bror, Per Adolf, bodde i det lilla huset från 1944. T h: Birgit och Gunnar.

År 1936 flyttade Gunnar Carlsson (f 1909 i Mossebo) och Birgit Carlsson (f 1913 i Barrud) till Vallsjöbol 1: 8 och då var sonen Bernt redan född (1935). Därefter föddes: Alf (1937), Britt (1939) och Barbro (1947). Britt och hennes familj – maken Tor och sönerna Torbjörn, Patrik och Mats - tog över 1978 och nuvarande ägaren heter Patrik Olausen.

AVSTYCKNINGAR OCH INKRÄKTNINGAR MED MERA

När hemmanet Vallsjöbol Laga skiftades 1845 tilldelades de olika hemmansdelarna skog i två områden:

Slänteberget, vid sjön Skagern

Visjöområdet, öster om den lilla sjön Visjön, bort mot Råtorp och Bråten.

I den senare skogsmarken fanns det redan då en del så kallade olovliga inkräktningar.

Slänteberget vid Skagern och utskogen vid (bortom) Visjön

NAMNET RÅTORP: TORPET VID RÅGÅNGEN (GRÄNSEN)

Det handlade om bosättare (intäktsinnehavare) som röjt upp och inhägnat ett stycke mark, kanske bara delvis lagligt och därefter röjt upp lite mera mark och flyttat gärdesgården några alnar. Att inkräkta på någons område låter ju dramatiskt och dramatik kunde det bli när de formella ägarnas och bosättarnas intressen krockade. Hemmanet Vallsjöbol hade, på samma sätt som andra hemman, blivit tilldelat en viss areal skog som stod i proportion till hemmanets storlek och därefter var det Lantmätarens sak att fördela den marken mellan hemmansägarna. År 1845 satt J. E. Gyllenspetz - tillsammans med godemän och hemmansägare med den ofärdiga kartan framför sig och han ville ju rita raka streck och skapa estetiskt tilltalande figurer på sin karta. Någon talade då om att det här och där fanns någon bosättare mitt ute i skogen som höll på att skiftas.

Aj fan – tänkte väl lantmätaren och så blev det en långdragen diskussion om hur detta skulle lösas. Ett par sådana fall har vi redan berättat om i avsnittet om Laga skiftet. Minns ni Krut-Olle? Så här stod det i protokollet

De olovliga inkräktningarna på intäkterna i skogen utlägges även genast till allmänt bete. Krut- Olles intäkt är dock härifrån undantagen. Det olovliga Långkärrret – 2 tunnland och 23 kappland – utlägges på innehavarens medgivande i södra änden av intäkten samt det olovliga Visjökarret – 2 tunnland och 8 kappland – även, med vederbörandes medgivande i norra änden av samma intäkt.

Kanske resonerade förrättningsmännen som så: här har vi att göra med en krutgubbe. Låt oss iakttaga största försiktighet, annars smäller det! Fast nu håller det här på att spåra ur totalt och med tanke på att spåra ur: Råtorp låg (och ligger) på andra sidan järnvägen, från Vallsjöbol sett och det var inte helt odramatiskt att transportera ved och virke över den obevakade järnvägsövergången på vintern. Något exempel följer senare.

LÅNGKÄRRET - AVSÖNDRAT FRÅN VALLSJÖBOL 1: 3

Karta: se förra sidan. Anders Larsson var ägare vid Laga skiftet och hans söner Carl- Anton och August Andersson sålde avstyckningen år 1887 till Anders Gustaf Andersson och hans hustru Maria Matilda Johansdotter.

År 1916 blev Julius Petter Karlberg ny ägare till Långkärret, men han avled samma år. 1917 sålde sterbhuset till Carl Johan Karlsson i Visjön. Familjen Karlberg var troligen de sista som bodde i Långkärret. År 1925 sålde Carl Johan Karlsson fastigheten till sin son och sonhustru Karl och Anna Karlsson i Visjön och långt senare (1956) blev Walter Johansson ägare.

Antecknat om Långkärret vid husförhör:

År 1827 inflyttade pigan Maja Greta Johansdotter (f 1812)

År 1828 flyttade Maja Greta ut

År 1833 inflyttade Johannes Olofsson (f 1804) och hans hustru Stina Lisa Olofsdotter (f 1798) från Lindhult Anmärkning: Se i slutet av berättelsen

År 1846 inflyttade drängen Anders Persson (f 1824)

År 1847 flyttade Anders Persson ut

År 1850 kom det två fosterbarn från Stockholm, till Johannes och Stina Lisa: Catharina (f 1845) och Maria (f 1846)

År 1874 gifte sig Maria med Anders Gustaf Andreasson från Djupmossen

År 1876 föddes sonen Carl Gustaf

År 1881 avled den femårige sonen Carl Gustaf och senare samma år avled även Johannes Olofsson, medan hustrun antecknades som *sjuk och bräcklig*.

RÅTORP - VALLSJÖBOL 1: 9 OCH 1: 10 AVSÖNDRAT FRÅN VALLSJÖBOL 1: 6

Karta: sidan 27. En bosättning, bestående av 4 tunnland, fanns här långt före det Laga skiftet.

Eric Persson (f 1794) var formell ägare år 1845 och från mitten av 1860- talet sonen Jan Petter (f 1837). År 1868 sålde Jan Petter Ericsson avstyckningen (Vallsjöbol 1: 9) till Olavus Olofsson (f 1836) och hans hustru Eva Lovisa Eriksdotter (f 1838). Deras fem barn hette: August Reinhold (f 1865), Emma Alfrida (f 1868), Carl Ernst (f 1871), Oskar Manfred (f 1875) och Elin Maria (f 1878).

Som hyresgäster – inflyttade år 1869 – redovisas: Ferdinand Andersson (f 1841) och hans hustru Lovisa Karlsdotter (f 1845) samt deras son Carl Albin (f 1870). De kom från Snavlunda i Närke.

Bosättare före Olavus Olofsson var bland andra:

(Före år 1845) - Olof Jansson (f 1796), med hustru Lisa (f 1783) och två barn, tvillingarna Hedda Lovisa och Clara Gustafina (f 1829).

1845 inflyttade Jacob Alsterberg (f 1790) och hustrun Sara (f 1788) samt deras barn Frans Fredrik (f 1814) och Carolina (f 1819) samt hans barn Anders Gustaf (f 1843) och Matilda (f 1850).

År 1867 kom förmannen Anders Larsson (f 1835) och hustrun Lovisa Karlsdotter (f 1846) samt sonen Carl Axel (f 1867).

Som inhysta noteras, år 1854: Erasmus Lindström (f 1774) och hustrun Anna Sofia (f 1820). Ålderskillnaden mellan makarna var 46 år! Detta till trots fanns det fyra småbarn i stugan: Sofia Albertina (f 1847), Johan Emanuel (f 1848), Gustaf Adolf (f 1850) och Erasmus d. y. (f 1853). Fadern Erasmus avled år 1856.

År 1875 kom familjen Odell till Råtorp, från Hammar. Familjen bestod av Karl Viktor Odell (f 1838) och hustrun Augusta (f 1851) samt deras åtta barn: Carl Leander (f 1875), Oskar Albert (f 1876), Knut Amandus (f 1877), Elin Viktoria (f 1879), Anna Maria (f 1886), Ellen Augusta (f 1888), Axel Sigfrid (f 1890) och Leonard (f 1892). Innan Karl Viktor avled år 1915 hann dottern Elin Viktoria föda sonen Adrian Linne (1909). Anna Maria fick en dotter - Maria Linnea (1918). Augusta avled år 1929.

År 1942 noterades det att Manfred Karlsson (f 1882) flyttade från detta Råtorp till Orrkullebäcken.

HÄLFTEN AV HÖGBACKEN (ÖSTRA RÅTORP) - VALLSJÖBOL 1: 11

Den andra hälften kallades Fisktorpet (Vallsjöbol 1: 14 – nästa sida)

Denna avsöndring fastställdes år 1871 och Karl Johan Andersson fick fasta 1872 och sålde fastigheten 1876 till bokbindaren Johan Julius Söderling (f 1839) och hans hustru Anna Lovisa Karlsdotter (f 1850). Om denne Johan Julius var en baddare på att binda böcker vet vi inte, men barnboksbehovet var sannolikt betydligt. Det fanns nämligen sju barn i bokbindarebostaden: Nanna Lovisa (f 1874), Agda Adelia Ingeborg (f 1877), Agnes Elisabet (f 1879), Anna Teresia (f 1881), Julius Helmer (f 1885), Edit Alice (f 1888) och Klas Ingemar (f 1891).

Från år 1942 bodde Karl Helge Emanuel Åkerman (f 1896) och hans hustru Berta Olivia Viktoria (f 1899) på det här stället och därefter kom Karl Vallentin Johansson (f 1903) med makan Maj Iris Elvira (f 1913). Barnen (av vilka hustrun hade med sig två i boet) hette: Nils Arne Roland (f 1932), Karin Maj- Britt (f 1935), Rut Iris Mariann (f 1936), tvillingarna Karl Åke Ivar och Gun Solveig Elvira (f 1938), Kerstin Irene Annmari (f 1947) och Iris Monica Agneta (f 1952), jämnårig med och moster till Bo Erik Vallentin (f 1952 och son till Rut Iris Mariann).

År 1956 kom Hugo Heier och hans fru Rut – med sonen Dieter Roland (f 1956), för att stanna två år. Familjen Heier sålde år 1957 till Herbert (f 1924) och Viola Andersson (f 1945) och därmed var en cirkel sluten, eftersom Herbert var född i Vallsjöbol – på granngården till denna fastighets ursprung visserligen, men i alla fall! År 1965 övertog Ragnar Liljesson fastigheten, men sålde den redan samma år till Maj- Britt Åregard från Rimbo.

MELLANRÅTORP- VALLSJÖBOL 1: 12 OCH 1: 13

AVSÖNDRING FRÅN VALLSJÖBOL 1: 4 och 1: 5

År 1876 köpte Anders Petter Johansson (f 1835) och hans hustru Stina Maria Larsdotter (f 1837) två tunnland mark - Vallsjöbol 1: 13 - av Jonas Magnus Gustafsson (Vallsjöbol 1: 4) och två år senare fyra tunnland - Vallsjöbol 1: 12 - av nämndemannen Karl Anders Petter Johansson (Vallsjöbol 1: 5). Familjen Johansson kom från Vallsjön till Råtorp och flyttade till Bäckelid år 1863. Ägarförhållandena är därefter oklara fram till 1910- talet, då Gustaf Valdemar Andersson (f 1880) och hans hushållerska, fränskilda Matilda Andersson (f 1866) –

med sina barn Gustaf Adolf (f 1897) och (foster)dotter Hildur Margareta (f 1914) – bodde på fastigheten.

År 1920 kom Karl Oskar Verner Nordin (f 1888) med hustrun Margareta Teresia (1883) och tre barn: Ingrid Elisabet (f 1911), Tor Anton Roland (f 1916) och Karl Oskar Edvard (f 1919). Som boende där antecknades också Erik Amandus Adamsson (f 1892).

År 1921 såldes Vallsjöbol 1: 12, 1: 13 och 1: 19 till Birger Fritiof Gustafsson (f 1889) och hans hustru Maria Emelia (f 1894) – med barnen: Gertrud Elisabet (f 1920), Gunhild Viktoria (f 1922), Gustaf Robert (f 1926) och Gunborg Maria (f 1931).

Vägen mellan Vallsjöbol och Råtorp, via Långkäret.

ANDRA HÄLFTEN AV HÖGBACKEN (ÖSTRA RÅTORP) - VALLSJÖBOL 1: 14

Denna avsöndring om två och ett halvt tunnland kom senare att kallas Fisktorpet. Per Erik Andersson (f 1820) och hans hustru Clara Gustava (f 1819) flyttade dit år 1863. Deras sex barn hette: Clara Sofia (f 1849), Johanna Lovisa (f 1853), Emma Christina (f 1854), Carl Johan (f 1856), Maria (f 1859) och Ida Augusta (f 1863).

År 1877 kom familjen Fisk, bördiga från Dalsland (fisken himself) och Värmland (hon). Innan de kom till Råtorp hade de bott i Snavlunda. Johan Fisk var född 1823 och Anna Olivia 1827. Deras tämligen vuxna barn hette: Leonard, Johan Edvard, Karl Emil, Christina, Augusta, Maria, Betty och Anna Sofia (födda under åren 1850- 1866).

År 1879 blev sonen Johan Edvard Fisk (f 1851) ägare. Han och hustrun Lovisa Eriksdotter (f 1849) hade två barn: Maria Lovisa (f 1880) och Carl Johan (f 1881). Familjen flyttade från torpet år 1881.

År 1882 – på auktion - köpte skomakaren Anders Gustaf Andersson (f 1849) och hans hustru Clara Catharina (f Dimberg 1827) torpet. Så avled hustrun redan året därpå och skomakaren gifte om sig - med sin fosterdotter Hildegard Lundqvist (f 1859). Det låter som incest, men det gick tydligen för sig och deras dotter Milda Aurora föddes år 1885.

Mellan åren 1887 och 1892 ägdes torpet av Gustaf och Emma Berglund och beboddes av Per Alfred Gustafsson (f 1854) och hustrun Emma Persdotter (f 1864) samt deras två barn, Gustaf Alfred (f 1886) och Carl Oskar (f 1889), fram till år 1890.

Därefter bodde Johan Alfred Källstedt och hans hustru Maria Charlotta (f 1863) på torpet en tid, innan familjen flyttade till Erikstorp 1892 och senare till Vallsjöbol. Det fanns vid det laget tre barn i familjen: (Hustruns son) Johan Rickard (f 1882), Anna Charlotta (f 1887) och Karl Emil (f 1890).

År 1892 kom det nya ägare: Olaus Eriksson (f 1832) och hustrun Maria Ulrika (f 1852). De sex barnen hette: Matilda (f 1876), Gustaf Ragnar (f 1889), Harald (f 1890), Erik Einar (f 1892), Karl David (f 1893) och August Rickard (f 1895).

År 1913 blev Anders Wahlqvist och hustrun Anna Lovisa ägare.

År 1920 kom sextioårige Johan Ludvig Andersson (f 1860) som ägare till torpet. Det finns ingen hustru redovisad i mantalslängderna – däremot tre söner och tre döttrar – som övertog torpet år 1927 och sålde det tre år senare. Johan Ludvigs barn hette: Isak, Per Gustaf, Alma, Emma, Augusta och Karl. Som boende på torpet antecknades i början av 1920- talet: Harald Eriksson (f 1890) och hustrun hans, Judit Kornelia (f 1895) och hennes son Johan Sigvard (f 1918) samt Karl David Eriksson (f 1893) och Rickard Eriksson (f 1895).

År 1930 köpte Ingeborg Maria Gård (f 1885) torpet av Johan Ludvig Anderssons dödsbo. Hon bodde då redan på fastigheten tillsammans med sin far August Gård (f 1851).

Från år 1942 hette ägarna Gustaf Albert Pettersson (f 1875) och hustrun Ida Josefina (f 1866).

År 1947 köpte Manfred Karlsson (f 1882) torpet av Gustaf Albert Petterssons dödsbo och två år senare kom Oskar Fredén (f 1908) och hans fru Herta Eleonora (f 1922) dit med sonen Kent Petter Oskar (f 1946).

År 1959 blev Frans Olsson (f 1890) ägare. Frans hade en hushållerska som hette Alma Regina Andersson (f 1895) och genom testamente ärvde hon torpet år 1976.

År 1979 köpte Sven Roland Bengtsson fastigheten och äntligen fick då torpet en värdig ägare. Ja, förlåt alla redbara innehavare där före, men i drygt hundra år hade detta ställe kallats Fisktorpet och Roland Bengtsson är son till Sven Bengtsson, den kände fiskhandlaren i Finnerödja med omnejd.

VALLSJÖBOL – RÅTORP TUR OCH RETUR

Vallsjöbolsbor, som hade mark i Råtorp, hade en vansklig, obevakad järnvägsövergång att passera, när de – med sina hästdragna ekipage - fraktade hem timmer och ved på vintrarna. Det berättades riktigt obehagliga historier om slädar som fastnade i spåren och desperata försök att bända slädarna loss, alltmedan tåget närmade sig i full hastighet. Det var Västra stambanan man korsade, så det var många tåg att akta sig för. Dessa mardrömssituationer slutade ändå lyckligt, såvitt vi vet men ofarligt var det definitivt icke.

Den väg som i dag kallas E20 fick ju ny sträckning på 1960- talet och det innebar att några av Vallsjöbols skogstegar ovanför Visjön – som ursprungligen var mycket långa och mycket smala - därefter blev något mindre på längden. Närheten till Västra stambanan och E20 var till ingen nytta för de lokala kommunikationerna mellan Vallsjöbol och Råtorp. Snarare tvärtom. Det var hela tiden rutten via Mossebo, Borgamossen, Visjön som gällde.

Västra stambanan var inte att leka med.

Så har vi kommit till vägs ände med del två. Jag ber om överseende med alla födelseår. Men de behövs för att hålla isär folk med samma namn, om inte annat. Den tredje och sista delen börjar med skolan.

SKOLAN

Skolan byggdes år 1877

på en tomt som bildades
genom att mark uppläts

dels från

Hansatorp

dels från

Vallsjöbols samfällda mark.

Skolan lades ner 1954.

Mariestad 6 oktober 2021 / Alf

